

43. výroční konference LIBER

Riga, 1. 7. až 4. 7. 2014

Zpráva ze zahraniční cesty

43rd LIBER Annual Conference¹, jejímž mottem bylo „Research Libraries in the 2020 Information Landscape“, se konala ve dnech 1. až 4. 7. 2014 v hlavním městě Lotyšska Rize. Konference byla organizována ve spolupráci s Lotyšskou národní knihovnou (LNB, Latvijas Nacionālā bibliotēka)². Informace o programu konference, jsou zveřejněny na webu akce³. Konference se konala v nové (zatím ještě oficiálně neotevřené) budově LNB.

Červenou nití procházející celou konferencí byla jednoznačně problematika otevřeného přístupu k vědeckým publikacím i datům – prezentace zajímavých projektů spolupráce mnoha univerzit a dalších výzkumných organizací zejména na evropské úrovni, představení vybraných samostatných aktivit jednotlivých knihoven, problematika kvalifikace zaměstnanců knihoven pro práci a poradenství zejména v oblasti správy vědeckých dat a také velmi důležité otázky spolupráce mezi knihovníky a vědeckými pracovníky, VŠ pedagogy, příp. doktorandy.

Program byl již tradičně velmi plný. Zahájení konference předcházely již tradičně předkonferenční workshopy v úterý 1. 7. 2014 a ve středu 2. 7. 2014 dopoledne: RECODE Workshop, Econbiz Workshop a Nereus Workshop.

Celodenní RECODE Workshop byl věnován problematice otevřeného přístupu k datům a vycházel ze stejnojmenného projektu⁴. Velmi podrobná tisková zpráva⁵, stejně tak jako prezentace⁶ (v sekci „Past Workshops“) poskytnou případným zájemcům lepší představu o náplni workshopu.

Workshop konsorcia Nereus⁷ (původně projekt financovaný 7. RP s názvem Economists Online), který byl věnován problematice institucionální politiky otevřeného přístupu. V rámci workshopu s názvem Success factors of institutional Open Access Policies – Which role(s) for libraries byly představeny různé modely politiky otevřeného přístupu a zhodnocena jejich úspěšnost na příkladu několika evropských univerzit – účastníků konsorcia (University of Warwick (Yvonne Budden), Konstanz University (Karlheinz Pappenberger), Erasmus University Rotterdam (Matthijs van Otegem), KU Leuven (Isabelle Theys) a University of Minho (Eloy Rodriguez), mezi nimiž byli také partneři projektu OpenAIRE z Německa (Kostnice) a Portugalska (Minho). V posledních letech roste počet vysokých škol a výzkumných institucí v Evropě, které zavedly politiku otevřeného přístupu (open access, OA) pro publikace svých výzkumných pracovníků. Řada dalších akademických institucí má v plánu takovou politiku v blízké budoucnosti ustavit. Jak úspěšné jsou tyto politiky a jaký je jejich dopad na dostupnost výsledků výzkumu? Jaké jsou výhody a nevýhody s ohledem na rozdílné úrovně jejich nastavení – jsou úspěšnější dobrovolné nebo povinné politiky? A jakou roli mohou knihovny plnit při jejich propagaci, prosazování, realizaci a sledování jejich dopadu? Mohou

¹ <http://liber2014.wp.lnb.lv/>

² <http://www.lnb.lv/>

³ <http://liber2014.wp.lnb.lv/>

⁴ <http://recodeproject.eu/>

⁵ <http://recodeproject.eu/wp-content/uploads/2014/06/Briefing-sheet-for-RECODE-Workshop-WP4.pdf>

⁶ <http://recodeproject.eu/events/recode-workshops>

⁷ <http://www.nereus4economics.info/>

být právě knihovny hybnou silou směrem k prosazení otevřeného přístupu ve svých institucích? Zajímavá byla diskuse zaměřená na výše uvedená témata i na další faktory ovlivňující úspěšnost politik OA, která proběhla v několika menších skupinách. Následně byly výsledky diskuse představeny v plénu.

Další užitečnou akcí byl společný workshop organizací SPARC Europe a LIBER k projektům 7. RP FOSTER⁸ (Facilitate Open Science Training for European Research) a PASTEUR4OA⁹ (Open Access Policy Alignment Strategies for European Union Research) s názvem 'Open Access Policy for Europe: the Implications for European Research Libraries'. V rámci workshopu byly představeny cíle obou projektů a výsledky dosavadního řešení (oba projekty byly oficiálně zahájeny 1. 2. 2014). Součástí prezentací i diskuse ve skupinách byla rovněž problematika podpory řešitelů projektů v programu Horizont 2020, ve kterém je stanovena povinnost otevřeného přístupu k vědeckým publikacím, a s nimi souvisejícím datům a pilotně také povinnost otevřených dat ve vybraných oblastech. Přínosem účasti na workshopu byla možnost seznámit se podrobněji se záměry projektu PASTEUR4OA, neboť VŠB-TUO je spolupracovníkem tohoto projektu¹⁰ zaměřeného na rozvoj politik OA v členských státech EU v souladu s doporučením členským státům přijatým Evropskou komisí v červenci 2012¹¹. Cílem projektu je zvýšit povědomí mezi tvůrci vědních politik a pracovníky knihoven o nové politice v Horizontu 2020 a podpořit a poskytnout pomoc tvůrcům politik v členských státech a ve výzkumných institucích, které dosud nemají politiku OA, k jejímu přijetí a úspěšnému naplnění na příkladech osvědčených postupů.

Vlastní konferenci otevřelo slavnostní zahájení s úvodním vystoupením bývalé prezidentky Lotyšska (v letech 1997–2007); Dr. Vaira Vīķe-Freiberga přednesla zajímavý příspěvek s názvem On the Power of the Word and of the Imagination. Poté následovala zvaná přednáška Rachel Frick z Council on Library and Information Resources (USA), ve které byla představena velmi podrobně Digital Public Library of America¹².

Těžiště konference bylo v paralelních sekcích s rozdílnou úrovní kvality i s rozdílnou problematikou, z části zaměřenou spíše na problematiku činnosti a služeb velkých veřejných knihoven (národních knihoven). Z pohledu vysokoškolské knihovny byly s ohledem na současné trendy nejzajímavější příspěvky věnované novým formám vědecké komunikace, problematice otevřeného přístupu či novým dovednostem a kompetencím pracovníků knihoven v oblasti správy repozitářů, otevřených časopisů a otevřených dat¹³ či otázkám autorských práv a licencí (např. prezentace s názvem Copyright, Open Science, and Challenges for Research Libraries¹⁴), které s touto problematikou také úzce souvisejí. Zajímavé sekce se v programu bohužel překrývaly, a tak nebylo možné se zúčastnit všech prezentací. Nicméně na webu akce a LIBER, jsou postupně zveřejňovány nejen prezentace, ale také záznamy vystoupení¹⁵.

Na rozdíl od předchozích konferencí bylo výroční shromáždění členů LIBER v programu zařazeno na pokračování, bylo de facto zahájeno hned první den konference. Ta nejdůležitější část se konala

⁸ <http://www.fosteropenscience.eu/>

⁹ <http://www.pasteur4oa.eu/>

¹⁰ v roli tzv. Key Node organization

¹¹ Doporučení Komise ze dne 17. července 2012 o přístupu k vědeckým informacím a jejich uchování, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32012H0417>

¹² <http://dp.la/>

¹³ sekce New Skills for Librarians, např. prezentace

¹⁴ Copyright, Open Science, and Challenges for Research Libraries

¹⁵ <http://libereurope.eu/liber2014/>

ve čtvrtek 3. 7. 2014, kdy kromě obvyklých bodů programu výročního shromáždění proběhly také volby nových členů výkonného výboru¹⁶ a předsedy organizace LIBER. Poprvé v historii LIBER byla do čela organizace zvolena žena, Kristiina Hormia-Poutanen, ředitelka Library Network Services z National Library of Finland¹⁷.

Jako obvykle se na konferenci představily se svými produkty firmy z oblasti informačního průmyslu i firmy poskytující další služby a technologie knihovnám, jednak formou stánků, jednak formou prezentací v rámci programu. Představitelé hlavních sponzorů (EBSCO, Elsevier, ExLibris a Springer) se snažili své nové produkty nejen propagovat, ale obdobně jako v předchozím roce se soustředili především na zdůraznění své podpory otevřenému přístupu k výsledkům výzkumu a na produkty usnadňující výzkumným organizacím hodnocení. Příspěvky dvou firem (Springer a Elsevier) také v pátek 4. 7. 2014 konferenci uzavřely.

Konference přinesla řadu inspirativních podnětů pro činnost AKVŠ i pro jednotlivé vysokoškolské knihovny. Důležitá byla osobní setkání s kolegy z projektu OpenAIRE a také s již předem domluvenými zahraničními účastníky konference AKVŠ Bibliotheca academica 2014¹⁸ (BA2014), která se bude konat na podzim v Ústí nad Labem. Se zahraničními kolegyněmi (Iryna Kuchma, EIFL, a Heli Kokkinen, Turku University) byla upřesněna témata jejich prezentací v programu BA2014.

Součástí konference byl i doprovodný společenský program – v tomto roce se jednalo o velmi zajímavou událost v podobě zahájení výstavy „1514.BOOK.2014“¹⁹.

Pozn.: Cesta byla financována z prostředků AKVŠ, ČZU v Praze a VŠB-TUO.

Zpracovaly: Hana Landová, Daniela Tkačiková

¹⁶ Mezi zvolenými je i Ing. Martin Svoboda z NTK

¹⁷ libereurope.eu/news/liber-welcomes-kristiina-hormia-poutanen-as-new-president

¹⁸ <http://www.akvs.cz/aktivita/ba-2014/index.html>

¹⁹ <http://www.lnb.lv/en/exhibition-1514-book-2014>